

Woord vooraf

Het is een eeuwenoude realiteit dat mensen vluchten en migreren. Politieke, religieuze, ecologische, economische, demografische, raciale factoren, oorlog en geweld zetten mensen ertoe aan om hun land te verlaten en te vluchten naar betere oorden. Niets wijst erop dat deze migratiestromen in de toekomst zullen verminderen.

Asielzoekers die in België aankomen, vormen maar een heel klein deel van deze mondiale migratiestroom. Het is de opdracht van Fedasil om die groep volwaardige opvang te geven. Fedasil velt geen oordeel over de reden van hun komst en geeft zonder enige discriminatie volwaardige opvang aan iedereen die asiel vraagt in België. Naargelang het verloop van die procedure werkt Fedasil mee aan de integratie van personen of aan de mogelijkheid tot vrijwillige terugkeer.

Fedasil heeft het volste respect voor de personen die asiel vragen en beschouwt hen als verantwoordelijke en handelingsbekwame mensen, met rechten en plichten. Fedasil gelooft dat asielzoekers een positieve bijdrage kunnen leveren aan de gastsamenleving.

Balans asielopvang

Dit jaarverslag situeert kort de verschillende fasen van het asieltraject in België. Welke zijn de asielinstanties? Hoe zit de procedure in elkaar? Wat gebeurt er na de procedure? Daarna wordt dieper ingegaan op de structuur van het opvangnetwerk. Wie vangt de asielzoekers op? Wat is het verschil tussen collectieve en particuliere opvang? Fedasil maakte ook een balans op van de asielopvang in België in 2005. Zo zien we onder andere dat de bezettingsgraad van de gehele opvangstructuur steeg tot 94,3%. Of dat het aantal opgevangen alleenstaande minderjarige asielzoekers daalde met 23,8%. Of dat er 445 mensen uit federale centra in een programma voor vrijwillige terugkeer stapten.

Fedasil besteedt in dit jaarverslag ook aandacht aan het leven in een opvangcentrum. Wat zijn de verschillende diensten in een opvangcentrum? Welke opleidingen kunnen asielzoekers volgen? En uiteraard gaat dit jaarverslag dieper in op de rol van Fedasil in de samenleving. Zo leest u onder andere meer over de verschillende initiatieven om de opvangcentra te integreren in hun plaatselijke omgeving. Ten slotte is er ruime aandacht voor de geplande nieuwe wet voor de opvang van asielzoekers.

Fedasil, mei 2006

Inhoudstafel

Woord vooraf	3	Het asieltraject	18
Inhoudstafel	4	Asiel aanvragen	18
Inleiding	6	De asielinstanties	
Opvang van asielzoekers		De asielprocedure	
Na de opvang		Na de asielprocedure	
Aantal asielzoekers		Evolutie asielaanvragen	19
Interview directeur-generaal	8	België	
Verleden, heden en toekomst		Europa en de wereld	
Uitdagingen		Opvang in 2005	22
Nieuwe opvangwet		Dienstverlening	22
Over Fedasil	12	Materiële steun	
Opdracht		Financiële steun	
Personeel		Dispatching	23
Diverse		Noodopvang	24
		Het opvangnetwerk	24
		Grootschalige opvang	
		Federale centra	
		Rode Kruiscentra	
		Socialistische mutualiteiten	
		Kleinschalige opvang	
		Lokale opvanginitiatieven	
		Ngo-partners	
		De regiokantoren	
		Bezetting	
		Aankomst en vertrek	
		Reden vertrek	
		Wie is de asielzoeker?	30
		Minderjarigen	32
		Eerste opvang	
		Ama's	
		Vrijwillige terugkeer	37
		Subsidies	39
		Overeenkomsten	
		Europees Vluchtelingenfonds	

Leven in een opvangcentrum 42

Open centra

- Infrastructuur
- Gemeenschapsleven
- Opleidingen
- School
- Diensten

Fedasil in de samenleving 48

Thuis in de buurt 48

- Buurtinitiatieven
- Lokale communicatie
- Waar wonen Mo en co?
- Verkeerde tijd, verkeerde plaats
- Le Salon des Réfugiés

Enaro 55

Wettelijke en reglementaire evoluties 56

Naar een nieuwe wet... 56

Krachtlijnen

Richtlijnen voor vertrek 58

Minderjarigen met illegale ouders 58

Begroting 60

Budget

Bijlagen 62

Adressenlijst 62

Afkortingen 66

Inleiding

Opvang van asielzoekers

België ondertekende de Conventie van Genève (1951) en verbindt zich hierdoor om bescherming te verlenen aan vluchtelingen die op het Belgische grondgebied verblijven. Een vluchteling is iemand die met reden vreest voor vervolging in eigen land, op grond van zijn of haar ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep. Maar hoewel iedereen asiel kan vragen, betekent dat niet dat iedereen op het einde van de procedure ook als vluchteling wordt erkend.

Ons land heeft de opdracht om iedere asielaanvraag individueel te bestuderen en tijdens de procedure voor de opvang van de betrokkenen te zorgen. De asielprocedure valt onder de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken, terwijl de opvang van asielzoekers (en daarmee Fedasil) onder de bevoegdheid van de minister van Maatschappelijke Integratie valt.

Sinds 1995 beschikt België over verschillende opvangmogelijkheden voor mensen die asiel aanvragen: grootschalige opvang in open centra en kleinschalige opvang in particuliere woonformules. Fedasil coördineert deze verschillende opvangstructuren en waakt erover dat ze allemaal een goede opvangkwaliteit bieden. Allemaal samen vormen ze het opvangnetwerk. Fedasil beheert zelf ook een aantal open centra. De asielzoekers die in het opvangnetwerk verblijven, krijgen enkel materiële steun.

Na de opvang

Wat er met de asielzoeker gebeurt na zijn verblijf in het opvangnetwerk, hangt af van de beslissingen in de asielprocedure.

Als de bevoegde instantie de asielaanvraag onvankelijk verklaart, wordt de asielzoeker aan een ocmw toegevoegd. De asielzoeker verlaat dan het opvangcentrum, zoekt zelf een verblijfplaats en krijgt financiële steun van dat ocmw. De asielzoeker mag voortaan werken en zelf zijn verblijfplaats kiezen. Maar dat betekent nog niet dat hij erkend zal worden als vluchteling. Het onderzoek ten gronde zal dit uitmaken. Als de beslissing in dat onderzoek negatief is, dan moet de asielzoeker alsnog het grondgebied verlaten.

Als de bevoegde instantie de asielaanvraag onvankelijk verklaart (en de eventuele beroepsprocedures uitgeput zijn), moet de asielzoeker het opvangcentrum en het grondgebied verlaten. Voor de meeste asielzoekers eindigt de asielprocedure op die manier.

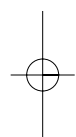
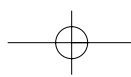
Sommige asielzoekers besluiten dan om vrijwillig naar hun herkomstland terug te keren. Om hen hierbij te helpen, werkt Fedasil samen met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). De asielzoeker krijgt dan financiële steun voor zijn terugreis en eventueel hulp om het leven ter plaatse terug op te nemen. Als een uitgeprocedeerde asielzoeker België niet zelf verlaat, kan de politie hem oppakken en naar een gesloten centrum brengen. Vanuit zo'n gesloten centrum kunnen uitgeprocedeerde asielzoekers worden gepatriëerd. De gesloten centra vallen niet onder de bevoegdheid van Fedasil, maar van Binnenlandse Zaken.

Aantal asielzoekers

De 14.300 asielzoekers die in het netwerk worden opgevangen (einde 2005, noodopvang inbegrepen), vertegenwoordigen niet alle asielzoekers die in België worden opgevangen.

Daar komen nog zowat 4.600 asielzoekers bij die zich in gesloten centra bevinden of die besloten geen aanspraak te maken op de materiële steun die in een opvangstructuur wordt aangeboden. Ook moeten er de onvankelijke asielzoekers bij worden gerekend (geraamd op 34.300), die financiële steun krijgen van een ocmw en dus in de tweede fase van de asielprocedure verkeren.

Einde 2005 wordt het totale aantal asielzoekers (ongeacht de staat van hun procedure) op het Belgische grondgebied dus geschat op 53.200 personen.

Interview directeur-generaal

Sinds de oprichting van Fedasil in 2002 is Bob Pleysier er directeur-generaal. Daarvoor was hij meer dan tien jaar directeur in het Klein Kasteeltje. De geknipte man dus om met een interview dit jaarverslag te openen. Een gesprek over verleden, heden en toekomst.

- **Fedasil bestaat sinds mei 2002. Draait het agentschap intussen al op kruissnelheid?**

Bob Pleysier: "Als opvangsysteem draait Fedasil uitstekend, onze partners en onze eigen opvangcentra leveren prima werk. We slagen erin om elke nieuwe asielzoeker een opvangplaats te bieden, onze hoofdopdracht is dus vervuld. Waar Fedasil minder sterk staat, is in zijn rol als sturende proactieve organisatie. Onze relatie met de opvangpartners is goed, maar we hebben ze nog onvoldoende geïntegreerd in het agentschap. Dat geldt deels ook nog voor onze federale opvangcentra. We moeten onze overkoepelende coördinatie dus nog verfijnen."

- **Fedasil is mede op vraag van de minister bezig met een doorlichting van het agentschap (de zogenaamde BPR). Wat verwacht u hiervan?**

Bob Pleysier: "Het is een welgekomen instrument om onze manier van werken te bekijken, om onszelf als organisatie te analyseren. Waar loopt het goed of minder goed? Wat kunnen we nog bijschaven? Al vind ik dat we daar de laatste jaren al veel mee bezig zijn geweest, maar misschien niet grondig genoeg. In zo'n doorlichting kruipt heel veel energie van onze mensen en die kunnen daardoor minder werk steken in de verdere uitbouw van het agentschap. Ik heb er dus een dubbel gevoel bij. Al hoop ik natuurlijk wel dat we er achteraf de vruchten van kunnen plukken. Om tot een grotere interne samenhang te komen en het vertrouwen in elkaars werk te verstevigen."

Uitdagingen

- **Bij de oprichting van Fedasil zei u dat Fedasil de maatschappelijke discussie over migranten en vluchtelingen op een zachte manier moest blijven voeren. Lukt dat?**

Bob Pleysier: "Niet echt. We zijn in de opstartfase te veel met onszelf bezig geweest en Fedasil is geen onmisbare partner in het maatschappelijk debat. Maar dat is ook niet onze primaire rol. Fedasil is geen drukingsgroep maar een overheidsinstantie. Stelling nemen is niet echt onze taak, het is de minister die het beleidsdebat voert. Al neemt dat niet weg dat we wat meer initiatieven zouden kunnen nemen, bijvoorbeeld door studiedagen te organiseren, en zo wat meer een motor in het debat te zijn. Onze partners doen dit meer dan wij en we ondersteunen ze daarin ook. Toch denk ik dat we door het werk dat we doen, het opvangen van asielzoekers, en onze kennis van zaken alleszins een positieve bijdrage leveren."

- **In de zomer van 2005 waren er diverse politieacties om uitgeprocedeerde asielzoekers uit de opvangcentra te verwijderen. Illustreert dat de soms moeilijke samenwerking met andere asielinstanties?**

Bob Pleysier: "Er is inderdaad een dualiteit tussen opvang en procedure, de situatie wordt maar al te vaak herleid tot een confrontatie tussen *good guys and bad guys*. Waarbij wij aan de kant van de asielzoeker staan en zijn wil om hier te blijven ondersteunen. Maar zo eenvoudig is het natuurlijk niet. We krijgen soms het verwijt van de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) dat we willen verhinderen wat zij beslist hebben. Dat is natuurlijk niet onze intentie, maar

op het terrein is de situatie niet altijd zwart of wit. Onze mensen hebben het moeilijk doordat de DVZ zijn beslissingen vaak te weinig motiveert. Ik hoop dus dat ook de DVZ de stap gaat zetten naar meer transparantie en vooral duidelijker communiceert over wat er moet gebeuren met mensen afkomstig uit probleemgebieden, zoals Irak of Afghanistan.”

► **Een van de uitdagingen voor 2005 was een daadkrachtiger beleid rond vrijwillige terugkeer. Missie geslaagd?**

Bob Pleysier: “Het probleem is dat de vrijwillige terugkeer nog niet genoeg aanslaat. Onze eigen hulpverleners in de centra, bijvoorbeeld de maatschappelijk assistenten, staan ten dienste van de asielzoekers om hen te begeleiden bij hun asielprocedure en verblijf. Dat is een goede motivatie en het werkt in onze centra, maar op het einde van de rit klopt het niet meer. Dan gaat het over terugkeer en dat is een probleem. Daarom start Fedasil in 2006 met een cel vrijwillige terugkeer. Om betere inlichtingen te verstrekken aan de asielzoekers, de begeleiding van de persoon voor zijn terugkeer en in zijn terugkeerland te versterken. Dat zal een hele uitdaging vormen voor de komende jaren. Want mensen overtuigen om terug te keren, is allesbehalve makkelijk. Zeker niet als je weet welke moeite zij gedaan hebben om tot hier te geraken, vaak in erbarmelijke omstandigheden.”

Nieuwe opvangwet

► **De ministerraad keurde eind december 2005 het voorontwerp van de wet op de opvang van de asielzoekers goed. Tevreden?**

Bob Pleysier: “Uiteraard. Zeker omdat we de gezonde ambitie hebben gehad om een geheel nieuwe wet te schrijven, in plaats van enkel de Europese richtlijn over de minimum-normen voor asielzoekers te implementeren in bestaande wetgeving. Bij de opmaak van die nieuwe wet hebben we het hele opvangnetwerk betrokken, daardoor hebben we een heel omvattende wet. Al zal er nog heel wat werk zijn om die wet om te zetten in uitvoeringsbesluiten.”

► **Wat zal die wet veranderen voor Fedasil?**

Bob Pleysier: “De opvang-op-maat zal beter moeten. De dienst Dispatching verdeelt 's morgens de mensen die asiel aanvragen vrij willekeurig, afhankelijk van de vrije plaatsen. Zo kan een gezin zowel in een groot centrum zoals het Klein Kasteeltje terecht komen als in een eengezinswoning in een plattelandsgemeente. Twee identieke gezinnen komen dus heel anders aan de start. In de toekomst willen we meer tijd nemen om te kijken welke oplossing voor wie de beste is. Daarom is het de bedoeling dat iedereen eerst in een collectief opvangsysteem komt. Zodat we de tijd krijgen om een analyse te maken van de mensen hun situatie, zowel op sociaal, medisch als juridisch vlak. Dat systeem zal ook voor de lokale opvanginitiatieven (LOI's) gemakkelijker zijn, omdat zij dan geen onvoorbereide nieuwkomers meer krijgen, maar mensen die al wat vertrouwd zijn met België en een sociaal en medisch dossier hebben.”

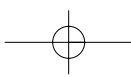
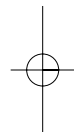
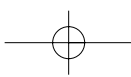
► **Is Fedasil hier klaar voor?**

Bob Pleysier: “Ik denk het wel. We zijn nu al voor 70 à 80% klaar en we hebben nog tijd tot 2007. Dat biedt wat ruimte binnen de organisatie om vooruit te denken en veranderingen voor te bereiden. Ook moeten we alle partijen rond de tafel brengen om het opvangtraject te bekijken en hoe we het netwerk moeten aanpassen. Daarbij zullen we ook rekening houden met de invoering van het systeem van de subsidiaire bescherming vanaf september 2006.

Een systeem bedoeld om mensen die buiten de Conventie van Genève vallen, zoals oorlogsvluchtelingen, toch bescherming te kunnen bieden. Daarnaast zullen we ook de gelijke behandeling van de asielzoeker verder verfijnen. Zodat onafhankelijk van waar iemand terecht komt, er eenvormigheid is qua huishoudelijk reglement. En we werken aan een betere informatiedoorstroming naar de asielzoeker. Zo zullen asielzoekers binnen de twee weken na hun asielaanvraag worden geïnformeerd over hun rechten en plichten inzake opvang.”

► **Slotvraagje. Welke evoluties ziet u op internationaal vlak?**

Bob Pleysier: “We stellen vast dat er in West-Europa de laatste jaren minder asielzoekers komen maar dat er wel andere vormen van migratie en illegaliteit zijn. En daar heeft Europa nog geen antwoord op. Ook de Conventie van Genève heeft stilaan nood aan een herbronning. Niet om ze af te zwakken maar wel om ze aan te passen aan de realiteit van de wereld in de 21ste eeuw. Daarnaast denk ik dat we rond vluchtelingen ook met nieuwe initiatieven moeten bezig zijn. Zo hebben veel Europese landen een *resettlement-programma* lopen om delen van vluchtelingenpopulaties over te plaatsen. Daarmee helpen ze bijvoorbeeld een honderdtal vluchtelingen uit Darfoer om zich in een buurland te vestigen of ze vangen ze tijdelijk op in Europa. Waarom België hieraan niet deelneemt, is voor mij een mysterie. Verder moeten we ook kijken of we geen opvang kunnen helpen organiseren in de Europese grenslanden. Niet om de mensen tegen te houden, maar om te voorkomen dat ze nodeloos pijnlijke trajecten afleggen en om te zorgen dat ze goed worden opgevangen.”

Over Fedasil

Opdracht

Fedasil, het federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers, werd opgericht bij de programma-wet van 19 juli 2001 en ging daadwerkelijk van start in mei 2002. Fedasil is een instelling van openbaar nut van het type A, onder het gezag van de minister van Maatschappelijke Integratie.

In 2005 werd het managementplan van Fedasil opnieuw doorgenomen. Dat leidde tot een herformulering van de opdracht van Fedasil. Die luidt voortaan als volgt: "Fedasil verleent materiële hulp aan asielzoekers in België, door het organiseren - rechtstreeks of met partners - van kwaliteitsvolle opvang en begeleiding. Fedasil draagt bij tot het uitdenken, voorbereiden en uitvoeren van het opvangbeleid. Fedasil coördineert ook de programma's voor vrijwillige terugkeer. Daarnaast zorgt Fedasil voor de observatie en oriëntatie van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen. En met verschillende initiatieven werkt Fedasil aan de integratie van de opvangcentra in de gemeenten."

Het hoofdbestuur van Fedasil, in Brussel, huisvest het directiecomité en de verschillende centrale diensten (figuur 1). Het directiecomité waakt over de goede werking en ziet toe op de coördinatie van de diensten en activiteiten. Het staat in voor de opmaak, de uitvoering en de controle van de begroting. Tot slot stelt het directiecomité ook het personeelsbeheersplan voor, past het aan en oefent toezicht uit op de uitvoering ervan.

Verbeterproject

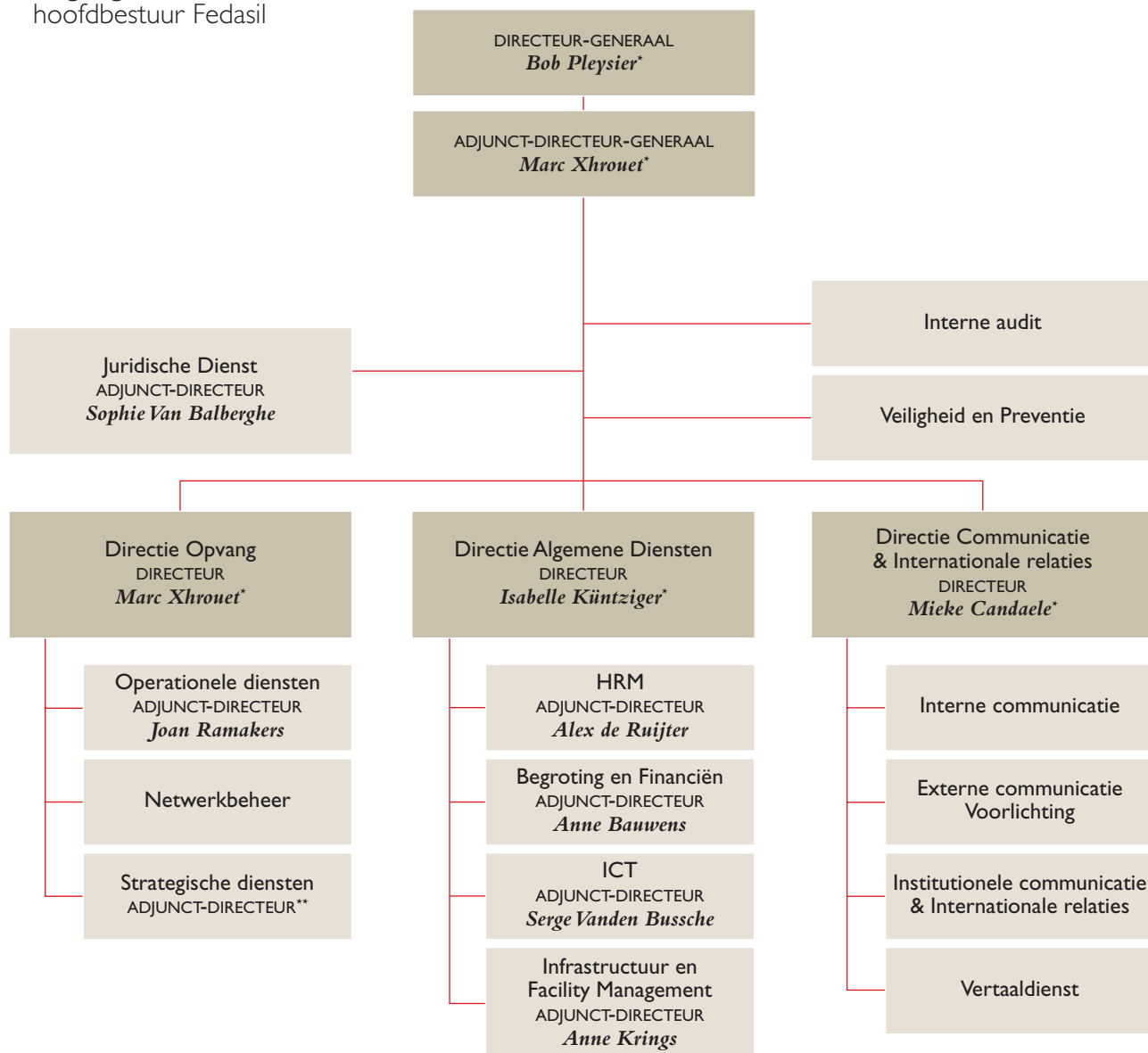
Drie jaar na de oprichting van Fedasil vond het agentschap de tijd gekomen om even stil te staan bij zijn organisatie en werking. Om daar waar nodig, de organisatie en werking te verbeteren. Daarom gaf Fedasil aan de federale overheidsdienst P&O de opdracht om bij Fedasil een BPR uit te voeren. Dit gebeurde mede op verzoek van de minister van Maatschappelijke Integratie.

BPR (Business Process Reengineering) is vaktal voor verbeterproject of moderniseringsproject. Met behulp van specifieke methoden en technieken worden de processen en structuren van een organisatie fundamenteel 'herdacht'. Vervolgens worden de veranderingen binnen een welbepaald tijdsperspectief uitgewerkt en in de organisatie verankerd. Een BPR bestaat uit verschillende fases die allen samen gemakkelijk een jaar in beslag nemen. Fedasil hoopt hiermee rond te zijn tegen het voorjaar 2007.

FIGUUR 1

Organigram
hoofdbestuur Fedasil

* Leden directiecomité - Situatie april 2006

** Selectie gepland in 2006

Personeel

Eind december 2005 had Fedasil 995 medewerkers (figuur 2) in dienst (888 voltijdse equivalenten). Een stijging met 46 fysieke personen tegenover eind 2004. Dit komt onder meer door de opening van een nieuw opvangcentrum in Steenokkerzeel en de uitbreiding van opvangcentrum Neder-over-Heembeek.

Er is een evenwicht in de tewerkstelling van vrouwen en mannen (figuur 3). In tegenstelling tot wat gangbaar is op federaal niveau, zijn er meer vrouwen met niveau A en B dan mannen. Op niveau B zijn er dubbel zoveel vrouwen als mannen. Dit komt voornamelijk door het feit dat in de opvangcentra de niveaus B vooral ingevuld worden door maatschappelijk assistenten en verpleegsters. Op niveau C en D zijn er meer mannen dan vrouwen, ook dat is tegengesteld aan het gangbare op federaal niveau. Niveau D telt dubbel zoveel mannen als vrouwen.

De gemiddelde leeftijd van het personeel bedraagt 36 jaar (figuur 4). Meer dan 50% is jonger dan 35 jaar. De vrouwen zijn het sterkst vertegenwoordigd in de leeftijdscategorie 25-29 jaar, de mannen in de categorie 30-34 jaar.

FIGUUR 2

Aantal full-time equivalenten (fte)

Locatie	Aantal fte's
Hoofdbestuur ⁽¹⁾	137,9
Arendonk	37,5
Arlon	20,1
Bovigny	31,3
Broechem	40,5
Charleroi	27,5
Ekeren	18,6
Florennes	59,9
Jodoigne	38,5
Kapellen	73,1
Klein Kasteeltje	115,2
Morlanwelz	37,0
Neder-over-Heembeek	23,8
Pondrôme	25,8
Rixensart	37,8
Sint-Pieters-Woluwe	17,0
Sint-Truiden	80,1
Steenokkerzeel	27,3
Sugny	20,0
Virton	19,8
Totaal	888,7

⁽¹⁾ Inclusief cel tbc-opsporing en dienst Dispatching.

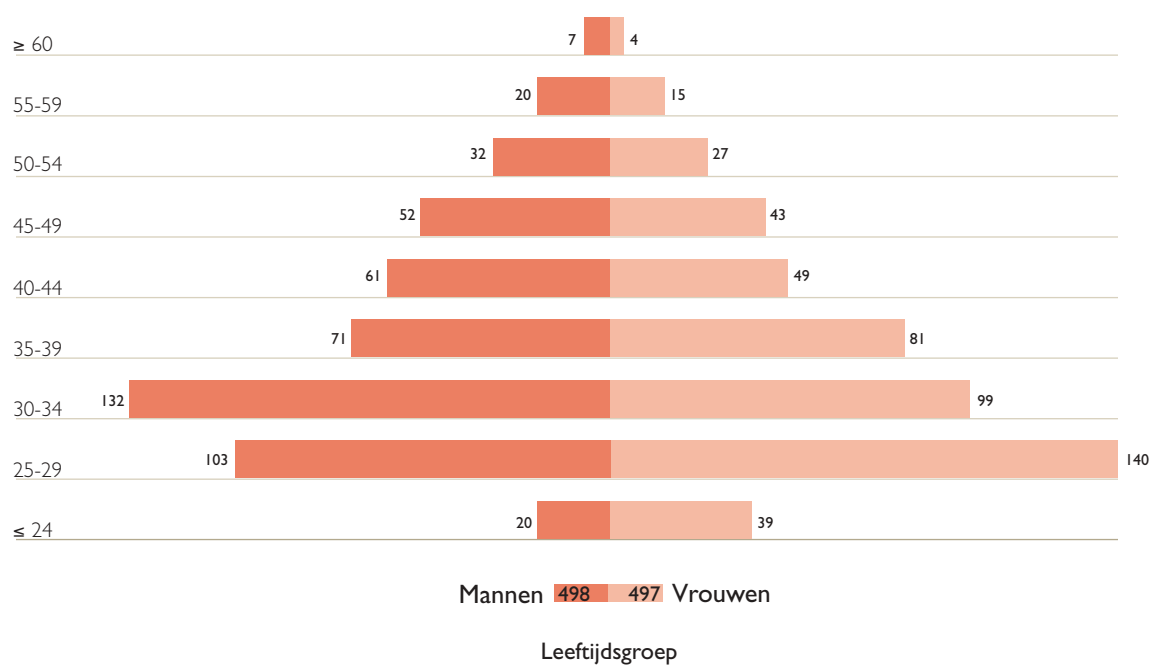
FIGUUR 3

Aantal m/v volgens graad

Graad	Federale centra		Hoofdbestuur		Totaal
	M	V	M	V	
Niveau A	31	33	23	28	115
Niveau B	58	153	21	25	257
Niveau C	234	172	11	25	442
Niveau D	117	55	3	6	181
Totaal	440	413	58	84	995

FIGUUR 4

Leeftijdspiramide

In 2005 nam Fedasil verschillende initiatieven voor zijn personeel. Zo werden de basisinroductiedagen voor nieuwe werknemers uitgebreid naar twee dagen. Het programma bestaat onder andere uit een kennismaking met de asielprocedure en de opvangpartners, informatie over veiligheid en preventie op het werk, en uit een gesprek met de directeur-generaal. Daarnaast zijn er ook bezoeken aan het Klein Kasteeltje, het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen (CGVS) en de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ).

Fedasil voorzag in diverse opleidingen, zo werden er bijvoorbeeld cursussen *Leiding geven* en *Omgaan met agressie* georganiseerd. Verschillende opvangcentra organiseerden zelf ook cursussen, zoals Broechem met *Vrijwillige terugkeer sensibiliseren*.

Ook de functiebeschrijvingen werden verder verfijnd, vooral de terreinfuncties waren prioritair. Samen met de medewerkers en hun leidinggevendenden werden verschillende functiebeschrijvingen tot in detail herwerkt en aangepast aan de realiteit. Het meest in het oog springend was de functie van polyvalent centrumassistent(e), voorheen onthaalmedewerk(st)er. Bij de functiebeschrijving werd ook een mogelijk opleidings-traject uitgetekend.

Een 25-tal personeelsleden werkten mee aan een communicatie- en sensibiliseringcampagne over de *ontwikkelcirkels*, een managementsysteem voor permanente evaluatie van het personeel. De leidinggevendenden volgden hiervoor een opleiding en de personeelsleden kregen de nodige informatie.

Op de Open Bedrijvendag in oktober nam Fedasil deel aan de jobbeurs van Selor. Samen met andere overheidsbedrijven stelde Fedasil zich voor als werkgever aan de meer dan vijfduizend bezoekers.

Vrouwvriendelijke onderneming

Opvangcentrum Sint-Truiden sleepte, in het kader van Open Bedrijvendag, een nominatie in de wacht voor de award 'Vrouwvriendelijkste onderneming'. Alhoewel de hoofdprijs aan een ander bedrijf werd toegekend, was het opvangcentrum aangenaam verrast.

Hoe verklaarden ze hun nominatie? Meerdere factoren speelden mee. Zoals het aantal vrouwen in dienst (meer dan mannen) en het feit dat alle diensthoofden vrouwen waren (uitgezonderd de directeur), maar ook de soepele opstelling qua tijdskrediet en de viervijfde loopbaan.

Middagen van Margot

Elke tweede donderdag van de maand is er voor het personeel van het hoofdbestuur en de Brusselse federale opvangcentra 'De middagen van Margot'. Dat initiatief van directiesecretaresse Margot De Leeuw startte in mei 2005 en zorgt telkens weer voor een afwisselende middag. Gaande van een theatervoorstelling over vluchtelingen tot een stadswandeling in Brussel, van een Bulgaarse poëzievoordracht tot een tentoonstelling bij de burens. Voor elk wat wils.

Diverse

Half december stelde de cel interne communicatie zich met een ludieke infocampagne voor aan de organisatie. Na een teaser-affiche met een foto van het viaduct van Millau in Frankrijk en de slogan *Een brug nodig?*, volgde een tweede affiche met de mededeling *Wij bouwen bruggen voor u*. De campagne liep tegelijk in het hoofdbestuur en de buitendiensten (opvangcentra en Dispatching). Bedoeling is ook dat het intranet in 2006 wordt gelanceerd.

Verschillende federale opvangcentra werden in 2005 aangesloten op het informaticanetwerk. In 2006 zou de operatie voor alle centra rond moeten zijn. Verder werd ook het informaticasysteem voor het personeelsbeheer voorbereid en geïmplementeerd. Het informaticateam groeide uit tot een ploeg van 18 personen, waarvan zeven op het hoofdbestuur.

Sinds mei loopt er voor de directie Opvang een veranderingsprogramma, bedoeld om het nieuwe beleidsplan om te zetten in deelprojecten en werkbare acties. Hiertoe werd de directie Opvang gereorganiseerd in een strategische en een operationele dienst. Zo helpt de studiedienst, samen met de sociaal-administratieve helpdesk, bijvoorbeeld de maatschappelijke assistenten in de centra wanneer zij geconfronteerd worden met specifieke problemen. De dienst Statistiek werkt dan weer aan het performanter maken van de cijfergegevens om zo efficiënter te kunnen inspelen op eventuele noden.

Dienst Juridische Zaken

De juridische dienst van Fedasil bestaat uit vijf juristen. Daarnaast doet Fedasil ook een beroep op advocaten wanneer nodig. Een van de belangrijkste missies van de juridische dienst in 2005 was de voorbereiding van een wet die het recht op opvang creëert. Momenteel is er geen (allesomvattende) wettekst die de opvang en begeleiding van asielzoekers definieert.

Bedoeling is de Europese richtlijn van 27/01/2003 over de minimumnormen voor de opvang van asielzoekers, om te zetten in Belgisch recht. Het voorontwerp bevat de algemene principes die de basis vormen van de asielopvang. Net als een overzicht van rechten en plichten voor de asielzoeker, Fedasil en zijn partners, en het personeel van de opvangstructuren. Dat voorontwerp formaliseert de praktische gang van zaken en vult de lacunes in de wet aan.

Daarnaast biedt de juridische dienst van Fedasil ook ondersteuning op het terrein, voor allerhande vragen van de verschillende diensten van de opvangcentra. Gaande van het recht op sociale hulp voor uitgeprocedeerde asielzoekers tot het wettelijk opvolgen van werkongevallen. En van vragen over niet-begeleide buitenlandse minderjarigen tot de relatie met de Regie der Gebouwen (die eigenaar is van de federale opvangcentra).

Het asieltraject

Asiel aanvragen

Elke vreemdeling die in België aankomt, kan asiel aanvragen. De meeste asielzoekers doen dat op de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) in Brussel. Een kleine minderheid van de asielaanvragen gebeurt aan de grens, in gesloten centra of in gevangenissen. De asielaanvraag wordt in verschillende stappen onderzocht. Deze stappen, vanaf de indiening van de asielaanvraag tot de beslissing van al of niet erkenning als vluchteling, noemt men de asielprocedure.

De asielinstanties

De asielprocedure verloopt voor drie instanties:

- ▶ De Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ)
- ▶ Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS)
- ▶ De Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen (VBV)

De Dienst Vreemdelingenzaken maakt deel uit van de federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken. Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen is een onafhankelijke federale instantie. De Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen is een onafhankelijke administratieve rechtbank.

In eerste instantie onderzoekt de DVZ of België bevoegd is voor het behandelen van de asielaanvraag. Dat onderzoek, gebaseerd op de Conventie van Dublin, bepaalt welk land verantwoordelijk is voor het behandelen van een asielaanvraag. Als iemand al asiel heeft aangevraagd in een ander land dat de Dublin-conventie ondertekende, dan is dat land verantwoordelijk voor het behandelen van de asielaanvraag.

DVZ gebruikt hiervoor het Printrak-systeem, een toestel dat vingerafdrukken scant. Met Eurodac wordt dan nagegaan of een kandidaat-asielzoeker al eerder een asielaanvraag indiende. Eurodac is de Europese databank voor vingerafdrukken van asielzoekers en wordt dagelijks gevoed door de databanken van de lidstaten.

De asielprocedure

Als België verantwoordelijk is voor het behandelen van de asielaanvraag start de eigenlijke asielprocedure. Die bestaat uit twee fasen: het ontvankelijkheidsonderzoek en het onderzoek ten gronde.

▶ **Het ontvankelijkheidsonderzoek**

De Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) gaat na of de asielaanvraag ontvankelijk is en er dus verder onderzoek ten gronde aangewezen is. Oordeelt de DVZ van niet, dan kan de asielzoeker in beroep gaan bij het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS).

Tijdens deze fase krijgen asielzoekers enkel materiële opvang, ze krijgen geen financiële steun en mogen niet werken.

▶ **Het onderzoek ten gronde**

Als de asielaanvraag ontvankelijk is verklaard, dan gaat het CGVS na of de asielzoeker effectief als vluchteling kan worden erkend. Oordeelt het CGVS van niet, dan kan de asielzoeker in beroep gaan bij de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen (VBV).

Tijdens deze fase krijgen asielzoekers financiële steun van een ocmw en mogen zij wonen waar ze willen.

Uitgeprocedeerde asielzoekers kunnen nog in beroep gaan bij de Raad van State, die controleert of de procedure wettelijk verlopen is. Indien de Raad oordeelt van niet, dan kan hij de betrokken asielinstantie verplichten tot het nemen van een nieuwe beslissing. De Raad van State zelf kan een asielzoeker dus niet erkennen als vluchteling.

Tijdens dat beroep bevindt de asielzoeker zich in een dubbelzinnige situatie. Enerzijds moet hij gevolg geven aan het bevel om het grondgebied te verlaten, anderzijds behoudt hij het recht op materiële steun zolang dat beroep loopt.

In 2005 besliste de federale regering dat de asielprocedure wordt hervormd (lancering begin 2007). Door het aantal instanties te verminderen die uitspraak moeten doen over de asielaanvraag, wil de regering de onderzoekstermijnen van de dossiers verkorten.

Na de asielprocedure

Als een asielzoeker erkend wordt als vluchteling mag hij in België blijven, hij ontvangt dan een verblijfsvergunning. Als een asielzoeker niet erkend wordt als vluchteling, moet hij het Schengen-grondgebied verlaten. Sommigen vertrekken uit België op eigen initiatief, anderen worden gedwongen repatriëerd en nog anderen verdwijnen in de illegaliteit. Mensen die vrijwillig naar hun herkomstland willen terugkeren, kunnen steun krijgen bij de Internationale Organisatie voor Migratie (zie pagina 37).

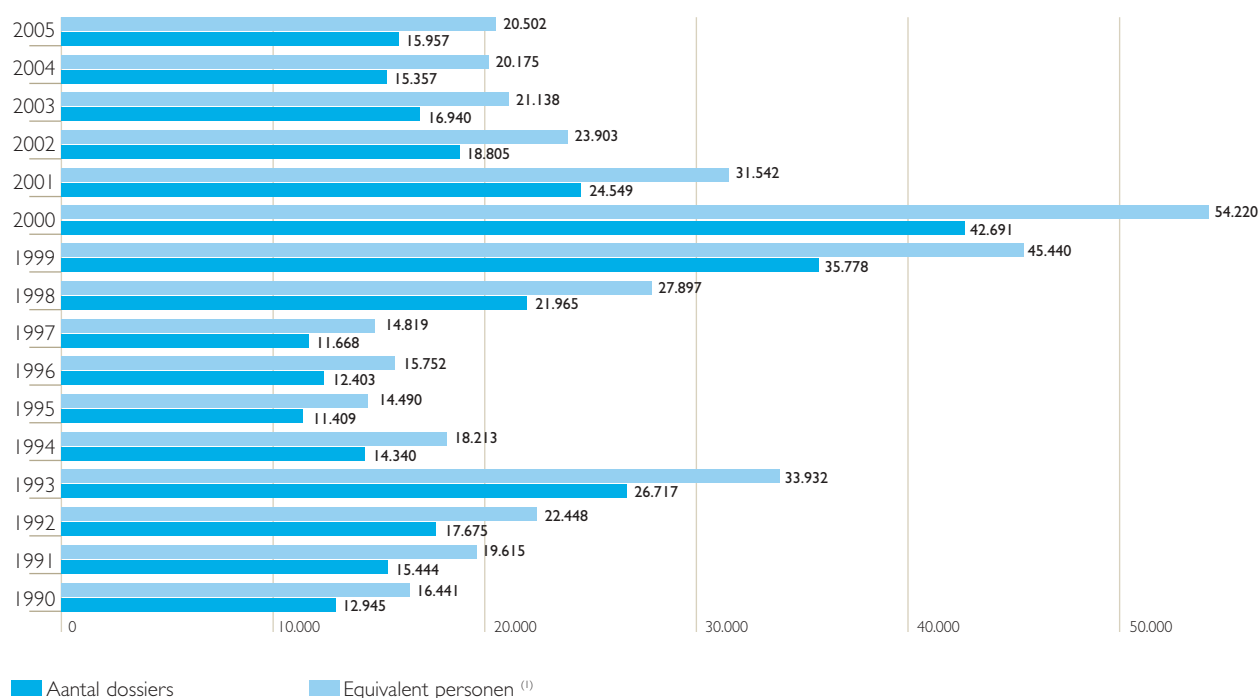
Evolutie asielaanvragen

België

2005 was een bijzonder jaar voor België qua asiel-aanvragen. Voor het eerst sinds 2000 steeg het aantal asielaanvragen: 15.957 tegen 15.357 in 2004. Deze toename is eerder bescheiden (3,9%) en het aantal blijft laag vergeleken met de jaren voor 2004. Deze 15.957 dossiers stemmen overeen met 20.502 personen (figuur 1).

FIGUUR 1

Evolutie asielaanvragen in België

⁽¹⁾ Schatting van het aantal personen dat overeenkomt met de asioldossiers.

Gemiddeld waren er 1.330 asielaanvragen per maand, met een hoger gemiddelde in het tweede dan het eerste semester. De grote meerderheid van de asielaanvragen (95,8%) werd ingediend in Brussel, in het gebouw van de Dienst Vreemdelingenzaken North gate II. De rest (iets meer dan 4%) werd ingediend aan grensposten, in gevangenissen of gesloten centra (figuur 2).

De voornaamste herkomstlanden van de asielaanvragen in 2005 zijn Rusland (1.438 dossiers), Congo (1.272), Servië-Montenegro (1.203), Irak (903) en Slovakije (773). Deze vijf landen vertegenwoordigen 35% van het aantal asielaanvragen. Andere landen met meer dan vijfhonderd asielaanvragen waren Armenië, Guinee, Rwanda, Nepal en Kameroen. Samen vertegenwoordigen deze tien landen meer dan de helft van de asielaanvragen (54%).

FIGUUR 2

Aantal asielaanvragen (dossiers) in 2005

Plaats van indiening	Grens	NGII	Gesloten centra en gevangenis	Totaal
Januari	43	1.219	23	1.285
Februari	43	1.231	12	1.286
Maart	51	1.402	13	1.466
April	40	1.197	18	1.255
Mei	36	1.146	24	1.206
Juni	41	1.176	17	1.234
Juli	27	1.267	17	1.311
Augustus	19	1.332	19	1.370
September	30	1.372	21	1.423
Oktober	32	1.319	17	1.368
November	32	1.303	23	1.358
December	48	1.319	28	1.395
2005	442	15.283	232	15.957

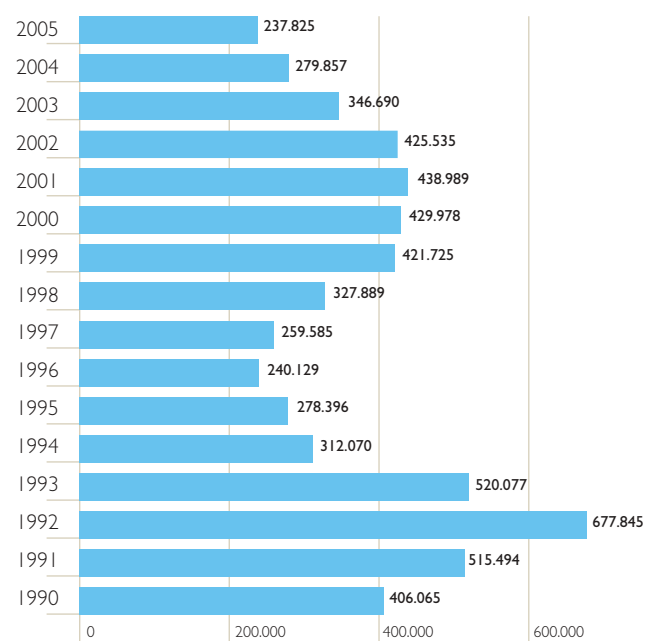
* Een dossier kan zowel bestaan uit één persoon als uit een gans gezin.
Bron: DVZ.

Europa en de wereld

Op Europees niveau daalden de asielaanvragen verder. De 25 lidstaten telden 15% minder aanvragen dan in 2004. De daling was nog sterker voor de tien nieuwe lidstaten (-35%). Niettegenstaande een lichte stijging verleden jaar in België, kent Europa dus een duidelijke daling van de asielaanvragen. Vergeleken met de piek van 2001 zelfs een daling van 46% (figuur 3). In Europa (en wereldwijd) blijft Frankrijk koploper qua aantal asielaanvragen. België blijft zoals de voorgaande jaren op de zesde plaats staan (figuur 4).

FIGUUR 3

Evolutie asielaanvragen in Europa

* Gegevens voor de huidige 25 Europese lidstaten (van sommige staten zijn er enkel gegevens beschikbaar vanaf 1998).
Bron: UNHCR.

Wereldwijd bekommerde het Hoog-Commissariaat voor Vluchtelingen (UNHCR) zich om zo'n 19 miljoen mensen, een stijging van 12% vergeleken met 2004. De meerderheid van deze mensen vlucht naar een buurland of naar een andere streek in eigen land. Ruim een derde van de ruim 19 miljoen vluchtelingen bevindt zich in Azië, een vierde in Afrika en een vierde in Europa (figuur 5). Van alle vluchtelingen wereldwijd vraagt slechts een klein deel asiel aan, bijna altijd in het Westen.

FIGUUR 4

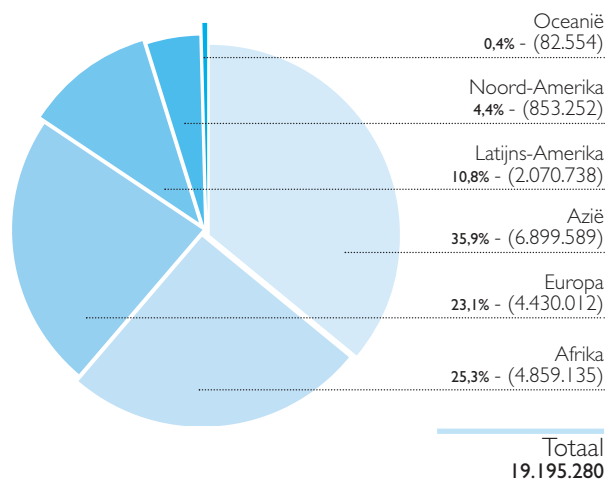
Asielaanvragen in Europa in 2005

	Aantal	Per 10.000 inwoners
Frankrijk	50.050	10,09
Groot-Brittannië	30.460	6,71
Duitsland	28.910	4,32
Oostenrijk	22.471	30,12
Zweden	17.529	25,61
België	15.957	14,66
Nederland	12.347	5,99
Italië	9.500	1,72
Griekenland	9.050	4,05
Cyprus	7.768	120,84
Polen	5.436	2,10
Spanje	5.262	1,24
Ierland	4.321	11,74
Tsjechië	4.021	5,33
Finland	3.563	6,98
Slovakije	3.489	20,87
Denemarken	2.260	5,91
Hongarije	1.609	1,60
Slovenië	1.596	5,82
Malta	1.167	30,73
Luxemburg	799	33,3
Litouwen	120	0,39
Portugal	110	0,10
Letland	20	0,04
Estland	10	0,15

* Bron: UNHCR.

FIGUUR 5

Bevolking onder de bevoegdheid van het UNHCR

* Situatie januari 2005. Bron: UNHCR.